

RĂVAȘUL

Editor și redactor resp.:
Petru P. Barițiu

Adresa: Jokai u. 6.
Pe 1 an (52 nri de câte 16 pag.) 6 cor.
Pe o jumăt. de an (26 de nri) 3 cor.

Intemeietorul foi:
Dr. E. Dăianu.

Ziarele noastre ca element cultural.

Oamenii nostri atribuesc presei felurite roluri.

Unii socotesc, că rolul presei e de a oglindi complect și în mod obiectiv toate manifestările și toate evenimentele zilei, de aci, ziarele informative, care au de deviză: *ultimele știri din lumea întregă*.

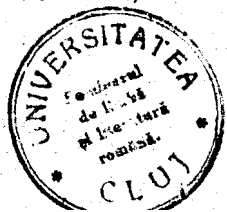
Alții socotesc, că presa trebuie să aibă o atitudine critică față de viața publică, judecând adecă fiecare fapt și fiecare eveniment și împărțind tuturor o anumită părere, o anumită judecată asupra oamenilor și asupra faptelor — de aci, ziarele de ordin critic, care presupun că reprezintă »opinia publică«.

Cea mai mare parte din lumea noastră socotește, că adevăratul și cuvenitul rol al presei este acela de a sta în serviciul diferitelor partide politice, pasionând publicul cetitor, prin desvelirea tuturor chițibușurilor, tuturor conflictelor, tuturor certurilor, tuturor nimicurilor de culise, petrecute între bărbații politici mari și mărunți. Aceasta-i presa politică, presa de partid, împărțită de obicei în trei tabere: presa guvernamentală, presa opoziției și presa independentă.

Așa se prezintă, în linii mari, presa noastră, vorbind fi-rește de presa bucureșteană, de ziarele care se bucură de o răspândire mai largă și care prin urmare exercită o influență vădită asupra lumii noastre cetitoare.

Mai sunt apoi ziarele, care apar prin capitalele de județ și prin anumite colțuri de țară, așa zisele ziare provinciale, închinată și ele numai luptelor politice, apărând fiecare partidul pe care-l reprezintă și împrumutând tonul, pe care-l dau ziarele respective din centru.

Ziarele noastre, prin urmare, informează asupra evenimentelor și faptelor zilei, judecă și socializează păreri asupra

oamenilor și faptelor lor și fac politică, adecă apără interesele și prestigiul partidelor respective.

Ziarele noastre însă nu *cultivă*, nu răspândesc elemente de *educație sufletească*, căci mai sunt oameni, cari socotesc, că presa trebuie să aibă față de masele largi ale poporului un rol cultural-educativ, un rol de îndrumare dreaptă și sănătoasă a minții și a inimii și acest rol nu-l au ziarele noastre.

Lăsând la o parte acel ziar, cu desăvârșire informativ, care e »Universul«, toate celelalte ziare ale noastre sunt înghițite de luptele politice și cum politica, așa cum e înțeleasă la noi e o adevărată plagă a vieții noastre, presa a devenit și ea în mod firesc, un element de distrugere și de zăpăcire a minților noastre.

Ziarul fiind organ al partidului cutare, toate informațiile și judecățile pe care le socializează sunt date prin prisma interesului strâmt și neghiob al partidului așa, că asupra aceluiaș fapt, asupra aceleiași chestiuni, cetitorul nostru primește o mulțime de păreri și o mulțime de judecăți, de aci zăpăceala, lipsa de orientare și lipsa unei opinii publice sănătoase.

Apoi ziarele noastre corump și imputregăesc sufletul nostru, căci toate pornesc din dorința de a câștiga și nu din dorința de a cultiva și a călăuzi și pentruca să-și asigure o răspândire cât mai largă, caută să adulmece și să exploateze slăbiciunile mici și mari, păcatele mari și mici ale lumii noastre.

Vedeți, lumea noastră, în păturile ei de sus și de jos e lipsită de o cultură serioasă a minții și inimii și nu se bucură prin urmare de o viață sufletească temeinică, de o viață sufletească curată, senină și bogată în mulțumiri adevărate, în mulțumiri de ordin intelectual.

Și totuși această lume săracă la suflet, simte nevoie în mod firesc ca mintea să fie hrănită cu gânduri noue și inima ei să încerce fiorul simțirilor înviorătoare.

Ei bine, ziarele noastre exploatează această lipsă de cultură serioasă și oferă zilnic lumii noastre drept hrană cel mai scandalos material de informație precum: sinucideri amoroase, răpiri senzaționale, »deflorări« cu amănunte picante, — și câte și mai câte lucruri de acestea, pe care lumea noastră le citește cu patimă... și mintea ei gândește... și inima ei de sigur, că simte frumos...

Și în sfârșit, ziarele noastre caută informații de acelea, care zgudue și alarmează sistemul nervos amorțit și pervertit al lumii noastre, adecă al unei anumite lumi, care se întinde dela mahala și până în casele aristocratice.

Nu mai vorbesc de acel ziar »Țara« și iarăș de acel ziar, al cărui nume când îl pronunț, am impresia că-mi pângăresc buzele, de acel ziar »Adevărul«, o rușine a țării noastre. Aceste două ziare exploatează în chipul cel mai murdar lipsa noastră de cultură serioasă, popularizând cele mai scandaloase romane de foileton și de fasciculă și căutând în totdeună să alarmeze opinia cu știri senzaționale.

Ziarele noastre prin urmare zăpăcesc și corump, fiindcă ele nu se infățișează în numele culturii, în numele literaturii senine și sănătoase, ci în numele luptelor murdare de partid, în numele intereselor mărunte și în numele spiritului de exploatare.

Spusa d-lui Iorga de acum doi ani: *Ni lipsesc ziarele!* încă nu și-a pierdut activitatea.

Dar ni lipsesc ziare de cultură.

Cine vrea să înțeleagă adevăratul rost al ziaristicii noastre românești, să se coboare cu mintea în primele decenii ale veacului al 19-lea și acolo va afla desfășurându-se o muncă cinstită și o muncă grea, o muncă purceasă din cea mai curată dragoste de neam, o muncă a cărei lozincă hotărâtă era: *Creștere românească, cultură națională.*

Ce minunat e să vezi curatele străduinți culturale ale aceluși Zaharia Carcalechi, harnicul răspânditor al cărților românești, tipărite în Tipografia Universității din Buda, și mai ales, ce minunată e râvna lui și chipul lui înțelept, în care înțelegea el să scoată un ziar pentru Români, în vremea aceea, dintre anii 1816 și 1821!

Era acest Carcalechi un simplu editor de cărți și de calendare, era însă un român, și înțelegea ca Ziarul lui cel atât de dorit, să răspundă nevoilor culturale românești ale vremii aceleia.

Și iarăș ce vrednic de laudă este acest Zaharia, când gândul lui curat românesc îl îndeamnă să întocmească un Ziar nu numai pentru Ardealul, al cărui fiu era, ci și pentru Români din principate, un Ziar pro Valachia et Moldavia.*)

Și a mai fost apoi înainte de acest Carcalechi un alt iubitor de cultură românească, un cărturar din Sibiiu, numit Molnar, care încă pe la anul 1790 frământa ideea scoaterii

* V. Istoria Literaturii românești în veacul al 18-lea vol. II. de N. Iorga.

unui Ziar românesc, unui Ziar însă pus în serviciul ţărânimii cu tendinţi de moralizare şi de pregătire economică.

Şi tot din acele vremuri, începând cu anul 1838, răsare figura energetică de luptător a lui George Bariţiu,*) care duce o adevărată luptă de trezire culturală pe calea ziaristicii, dând la lumină rând pe rând: »Foaia literară«, »Foaia pentru minte, inimă şi literatură«, şi »Gazeta Transilvaniei«. George Bariţiu de asemenea înţelegea să facă din foile lui o şcoală pentru cei întunecaţi şi umiliţi, o şcoală pentru trezirea poporului la viaţa naţională. La ziarele lui iau parte şi fruntaşii scrisului românesc din principate, Eliade Rădulescu şi Gheorghe Asachi, cari în acest timp îşi aveau şi ei Ziarul lor, unul: »Curierul românesc«, celalalt: »Albina românească«, ţintind cu toţii aceleaşi idealuri, adică: afirmarea vieţii româneşti, prin cultivarea minţii şi înălţarea inimii.

Trecutul ne dă prin urmare această învăţatură, că a fost un timp, când ziaristica era ceva sfânt, fiindcă ea se înfăţişa în numele culturii şi în numele ideii de neam, iar ziaristul înţelegea, ca prin scrisul lui să fie un învăţător pentru mulţimea cea largă, un învăţător cinstit, plin de credinţă şi hotărât pentru luptă şi pentru jertfă.

Ziaristii noştri de azi sunt în cea mai mare parte neisprăviţi şi lăpădăturile şcoalelor, sunt oameni învăluiţi de patimi, oameni certaţi cu cinstea, oameni fără caracter, oameni cari n'au drept călăuză a muncii lor, iubirea de neam, înţelesul înalt şi curat al cuvântului. Ei nu înţeleg, că pentru ca să prinzi condeiul în mână şi să scrii pentru mulţime, trebuie ca tu însuţi să fii stăpân pe o cultură largă şi serioasă, şi scrisul tău să porceadă dintr'o mare bogăţie sufletească şi din cele mai curate adâncuri ale gândului tău, şi iarăşi nu înţeleg, ce sfânt e rostul de gazetar şi ce sfântă e clipa, când condeiul tău se frământă alergând pe hârtie, pentruca din frământarea lui să scapere lumină şi învăţatură pentru viaţa celor mulţi.

O prefacere în acest senz a ziaristicii noastre de azi, a început-o D-I profesor N. Iorga prin »Neamul românesc«, care descătuşat fiind de supt firma oricărui partid politic, sbicueşte tot ceea ce este rău în viaţa noastră românească de preutendeni, priveşte şi judecă toate lucrurile numai şi numai prin prisma celei mai luminate iubiri de neam şi dă îndrumările cele mai drepte şi mai cumini.

*

*) Vezi: »Un capitol din Istoria Ziaristicii româneşti de dr. I. Lupaş«.

Ziarele din Ardeal au păstrat parcă o înfăţişare mai demnă şi mai sănătoasă, trebuind totdeauna să lupte pe terenul naţional-românesc.

Viaţa ardelenescă e mai lămurită în rosturile şi în năzuinţele ei, e mai simplă şi mai curată, e o viaţă românească, şi deci presa ardeleană nu poate avea decât rosturi lămurit-româneşti.

Tendenţele culturale sunt mai evidente şi foiletorul şi-a păstrat aproape în totdeauna înfăţişarea lui senină, culturală şi educativă.

Spiritul de prefacere al vremilor nouă a început să sufle şi-n Basarabia, unde au început să apară trei ziare, Dar care pare mi-se învrăjesc din divergenţă de idei.

Tot aşa şi cele două ziare bucovinene, se află într'o cumplită divergenţă de idei.

Doamne, ce vorbe sunt acestea, divergenţă de idei? Astea sunt vorbe nenorocite, căci când e vorba să slujeşti neamul, nu e decât o cale, calea muncii, şi nu e decât o armă, arma puternică a culturii şi a cinstitii desăvârşite.

Prin urmare, »ziare culturale«, ziare 'nchinat neamului, iar nu ziare de partide, de grupe mărunte şi de interese nemernice. Ziarele culturale înfrăţesc şi cheamă la munca cea rodnică, ziarele celelalte dezbină şi împrăştie puterile noastre.

Craiova, Febr. 1907.

D. Tomescu.

Crestături.

— Scrisoarea unui protestant către Papa. Nu de mult au publicat mai multe foi europene o epistolă deschisă, apărută la adresa Papei, în »Public opinion«, sub titlul »Letters to eminent men«, de Observer. Estragem din scrisoarea aceasta următoarele:

»Sfinte Părinte! Când în timpul crizei de faţă îndrăznesc să adresez Sfinţiei Voastre epistola aceasta, simt, că nu am lipsă de nici o scuză. Nu poate fi ascuns înaintea Sfinţiei Voastre, că nu numai lumea romano-catolică, dar tot creştinul adevărat, fie el din

ori ce ţară, priveşte cu simpatie şi compătimire către ţiitorul de acum al scaunului Sf. Petru. Lupta în care a ajuns Sfinţia Voastră, în-trece graniţa republicii franceze, în ce priveşte însămnătatea aceleia. Două vederi sunt, în meritul chestiei: una, a *tuturor confesiunilor creştine, în favorul bisericii catolice*; alta, a ateistilor, agnosticilor, indiferenţilor, în favorul guvernului francez.

Lupta aceasta e un presemn, un simptom. E numai o parte a mişcării, care năvăleşte în toate ţerile, asupra drepturilor şi autorităţii Bisericii. Nu e într'atât anti-bisericească, cât *anticreştinească*.

Primejdia aceasta poate va realiza o unire a bisericilor creștine, o unire, despre care mult s'a vorbit, dar care încă nu a ajuns până la gradul politiceii practice. Al Sfinției Voastre plecat și (în spe) supus șerb — *Observer*.

nob.

— **Cardinalul Mathieu în Academia franceză.** În 7 Febr. a. c. a fost introdus în șirul »nemuritorilor« renumitul istoric, Card. Mathieu. Un eveniment interesant e acesta în șirul atâtor vești dureroase ce ne vin din Franța. Invățăatul arhieru s'a distins prin operele sale istorice și de drept canonic. Nu de mult a publicat un volum despre concordatul francez.

De fapt, nu se află azi un cunosător mai temeinic al stărilor politice — bisericești din Franța, de cum este Mathieu. — Cu ocazia primirei sale în Academie a caracterizat în câteva cuvinte pe înaintașul său, Card. Perraud, apoi a trecut la tratarea luptelor de azi, arătând urmările grave ale acestora. Din partea Academiei l-a salutat cu teletele *d'Haussonville*, vrednicul luptător al creștinizmului din Franța.

Presă radicală — se'nțelege — din prilejul acesta varsă venin asupra Academiei, ca asupra ultimului fort al elementului reacționar, ceea ce se tâlcuiește: »creștinesc«.

nob.

Strămoșii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

La umbra mormintelor voastre deșarte
 Ne poartă pojarul durerii haine,
 La voi se avântă gândirile noastre
 Strivite de patimi, prinos să vă 'nchine.
 Răpiți de durere, vrăjiți de nădejde
 Ne stângem de dragul visării străbune,
 Iar sufletul nostru smerit se înfrânge
 De vraja povestii, ce plânge pe strune.

Din spuza ferbinte a vremilor moarte,
 Din pirotă voastră 'n sudoare de sânge
 Se 'ncheagă și 'ntrupă nepoții voștri mândrii
 Cu vifor în suflet, ce 'n veci vă deplânge.
 Eroi fără nume, zdrobiți de durere,
 Sub moaște-vă mulcom dorm aspre furtune.
 Și o grea 'nvolburare își ferbe veninul
 Pe vatra și jarul dorinței străbune.

De dorul vost tremur și brazii 'n dumberavă
Și moare 'n durere frunzișul tomnatic,
De voi se 'nfioară suspinul din freamăt
Ce 'n văi se prăvale cu vuet sălbatic.
La numele vostru reînvie 'n noi firea
Și focul de doină mai crunt ne pătrunde,
Aprinde în inimi o sfântă văpaie
Și visuri țesute din taine profunde.

Când zorile-și varsă pe culmi rumeneala,
Trezii-vă odată, și buciūm să sune,
Să tremure zarea, să sară nepoții
Din silnice somnuri la a voastră minune.
Aduceți povețe din vremuri bătrâne
Să 'nvețe tărie și dacă o să vie
Primejdii avane și ciasuri de osândă,
Să 'nfrunte și moartea pe vechea moșie.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cu vaere mute, în pept pironite,
Răbdăm, dar nu plângem la poartă străină.
De dragostea voastră și a graiului mamei
Tânjim noi în beznă, lipsiți de lumină.
La umbrele voastre e dulce popasul,
Ne pare, că nu mai sunt vremuri păgâne;
Cu voi se alină durerile 'n suflet:
Uităm cât de amară-i bucata de pâne.

Ion Roșioru.

Vorbe ale inimei de I. C. Lavater.

Numai să nu desperăm în nenorocire! — Când taie
cineva un copac, D-zeu a grijit deja înainte ca pasările să-și
mute cuibul lor între altul.

Momente culturale.

Mai mult ca ori și când se va simți acum, cea ce de atâteori am accentuat, că lupta poporului nostru e o luptă culturală; că chestiunea noastră e o chestie culturală în primul rând: că însași partea așa numită politică a vieții noastre publice ar trebui să fie cărmuită de considerațiunile culturale, dat fiind că politica însași atârnă totdeauna dela cultura poporului.

Proiectele lui Apponyi sunt o chestie, pentru noi culturală, din care însă guvernele vor să facă o armă politică. Chestiunea e de a le zădărnici ca niște încercări nedrepte, primejdioase și în cele din urmă fără de nici un folos. Ori cine vede, că graba cu care caută să se treacă — va fi o simplă trecere — prin camerele dietei, este o apucătură tactică de partid. Coaliția, aproape a se îngloba în bălăriile corupțiunei descoperite de noul Hercule, care este Lengyel Z. a găsit un bun mijloc de diversiune aruncând în public proiectele acestea patriotice. Mai e de adaus, că pactul cu Austria va cere noue jertfe în socoteala Ungariei și pentru pierderile acelea, politicianii Kossuthiști socotesc a fi cuminte să plătim noi o nouă dijmă a drepturilor câștigate prin legile fundamentale ale țării și sfințite de dreptul natural și divin.

Pentru ei apucătura aceasta, de atâtea ori repetită, poate fi o politică, — ori cât de nesocotită ar fi ea, din punctul de vedere mai înalt al binelui public, — pentru noi însă e o chestie culturală, e o apărare a comorilor noastre morale celor mai scumpe, e o înlănțuire nouă la luptele vechi, pentru cari istoricul dreptului *Mathia* ne-a rostit judecata de cinste, că Românii par a lupta mai mult pentru limbă, decât pentru viață.

E înălțător de inimi a vedea, că la acest moment istoric, creat prin surprindere diplomatică, tresar la luptă toți Românii dela opincă până la vlădică. De astă dată spre cinstea tradiționala a bisericei e de constatat, că lupta se dă dela vlădică până la opincă. Cum chestiunea e culturală și cultura noastră e strict creștinească — ca organizație — era și firesc ca vlădicii să înceapă. Au și început. La Sibiiu deja în 1 Martie s'a întrunit conzistorul Metropolitan. La Blaj curând s'a întrunit conferența episcopoească. Ar trebui să înțeleagă ori și cine deci, că lupta trebuie pusă de acord cu aceste începuturi, și diriguată în direcțiunea, ca aceste mari puteri, — poate singurele noastre *puteri* conziderate, — să se pună și ele de

acord, când cere lipsa, ca să ni-se deo odată și nouă priveriștea sublimă, ce o crează momentele istorice mari, de a vedea delăturat păretele măcar în clipa apărării celor mai înalte comori ale sufletului românesc, care este de sigur unul și nedespărțit, ori cât ar fi el de feliurit orientat.

Priceperea politică însă și de astă dată s'a dovedit absentă, ca de atâtea ori. Pentru că — înzădar — e totuși o chestie de cultură și aceasta, și la noi nu s'a găsit încă acordul firesc între cultură și politică; ba poate nici odată n'a fost lipsa de orientare mai isbitoare ca acum de o vreme. — Desorientarea se vede în parlament ca și în ziarele deputaților. D. Vas. Goldiș, oratorul oficial al clubului naționalist, la bugetul cultelor, când Apponyi și-a anunțat în dietă proiectele, a vorbit despre ori ce numai despre acest »atentat« nimic. A vorbit de știința maghiară, pe care Academia din Budapesta nu o îngrijește, de universitatea a III, ce s'ar cuveni Aradului, care n'are nici o comoară decât »o durere sfințită«, despre mizeriile gimnaziilor din țară, despre un șef de secție român în ministeriu cultelor — punct de program pe care l'a realizat d-l Iulian Weisz »eroul« dela Bocșa rușinei, în »cinstea« corteșului său principal, profes. Ionescu; a reclamat autonomie pentru israeliți, nu însă pentru Românii uniți; a laudat pe contele Apponyi ca cel mai mare orator al lumii; de proiectele școlare — ce vin așa curând, ca o năpastă — nici un cuvânt! Asta era la 13 Dec. 1906 și de atunci nimic până acum. După prezentarea proiectului „Lupta“ (nr. 34 dela 23 Febr.) numește proiectul lui Apponyi pișcătură de pureci. »Purecii nu te omoară — ierte-ni-se citatul puțin estetic din organul oficial al luptătorilor naționali — dar trebuie să te scarpini într'una dacă nu dispui de Zacherlină. Să nădăjduim, că vom găsi Zacherlina potrivită pentru purecii șoviniști... »Iar dacă nu... nu merităm altă soarte«. Așa începea »Lupta« pregătirea luptei! Ear ca șansele să fie mai bune, în numărul următor (nr. 35) sub forma unui apel al unor prețiși preoți din dieceza Gherlei aruncă bomba discordiei profesionale, provocând clerul unit, că dacă Episcopii lor, »pângăriți cu banul Judei«! nu le câștigă »congruă, (congrua a cui ban e?) cum au frații gr.-or. — să schimbe firma«!

Știm ce stări desolate sunt în dieceza Gherlei, cu toate acestea avem convingerea întemeiată că apelul scandalos nu e scris de preoți, ci e o fabricație păcătoasă. Ori cum ar fi, e un caz fără precedentă în istoria noastră, ca un organ național, care se pretinde întâiul organ, să arunce făciunile luptei profesionale în popor, pe motive așa de cinice și cu

insulte așa de sângeroase, tocmai în preajma unei lupte, în care am fi dorit să vedem cea mai înălțătoare solidaritate a bisericilor surori, și a arhieriei ei.

Priveliștea asta sublimă, care nu era greu de a o ajunge, și poate totuși se va ajunge mai târziu, ne-ar fi fost desigur o mare recompensă, și ar fi putut fi isvorul unei înnoiri morale, care să ne oțelească și pentru noua situație atât de grea. Astfel de lucruri însă trebuiesc urmărite cinstit și pregătite cu pricepere și devotament, ear nu cu apeluri incendiare la luptă între frați, și pe motive de un cinism așa de revoltător.

În lupta arhieriei noi vedem o pornire frumoasă, și dacă politicianii nostri nu o înțeleg și nu o secundează, i-am ruga cel puțin să nu-o frustreze cu observări nesocotite, ca: »asta-i mazere pe părete« și »lupta se începe cu puține nădejdi de isbândă«. («Lupta»). O cauză dreaptă ca a noastră totdeauna are nădejdi de isbândă, garantate de frumusețea dreptății ce o însuflețește.

CRONICA.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Pe Joi, 7 Febr. n. în P. S. *Metropolit Dr. Mihalyi de Apșa* a conchemat la Blaj la Metropolie, pe toți arhierii bisericii române unite cu Roma, la *conferență*, în cauza vestitelor proiecte școlare ale ministrului contele Apponyi. S'au prezentat arhierii: *Dr. Demetriu Radu*, al Orăzii mari, cu referentul școlar, can. Moise Nyeș; *Dr. Vas. Hossu*, al Lugojului, cu ref. școl. can. Ioan Boros. Episcopul Gherlei, bolnav ca mai totdeauna, nu s'a putut prezenta, ci a trimis pe refer. școl. diecezan can. Ioan Georgiu.

Pe Duminecă, 10 Martie n. este convocată la Blaj o adunare poporală în aceeași cauză. Se va ținea în Hotel Univers ori eventual în piață, la 11 oare din zi. Convocarea este iscălită de toți frunțașii Blajului și jurului în frunte cu d-l preposit I. M. Moldovan. Ar trebui să asiste Românii din toate părțile.

— Damele române din *Năsăud* invită la petrecerea de dans împreună cu diverse producțiuni, care se va aranja Sâmbătă, în 16 Martie st. n. 1907 în Năsăud în sala de gimnastică dela gimnaziu. Inceputul la 7 $\frac{1}{2}$ oare seara. Prețul intrării de persoană 1 cor. Venitul curat al petrecerei, precum și al »buffet«-ului aranjat de dame cu aceasta ocaziune, e

destinat pentru completarea gimnaziului din Brad. Suprasolvirile și ofertele marinimoase se primesc cu mulțămită și se vor cvita publice. Adresa pentru oferte: Victoria Dr. Filipan, Năsăud.

— *Tinerimea română din Gârboul-Unguresc și jur* învătă cu toată onoarea la producțiunea teatrală împreună cu joc care se va ținea în Gârboul-Unguresc la 17 Martie st. n. 1907 în localul școalei gr.-cat. din loc. Prețul de intrare de persoană 2 cor. Venitul curat este destinat pentru biserica și școala gr.-cat. din loc.

— † Iulia Rotariu născ. Dreghici, damă decorată de cătră Maj. Sa Regina României cu ordul »Alinare și Mângâiere«, soția d-lui P. Rotariu, adv. în Timișoara, s'a mutat la cele eterne în 3 Martie n. 1907. Fie-i țărina ușoară, în veci pomenirea ei!

— Doi preoți au reposat zilele acestea în protopopia Clujului, lăsând trei sate orfane și alți orfani. *Petru Dan*, din Lăpuu, a răposat în vîrstă de 61 ani, după o viață plină de muncă și mai pe urmă de grele suferințe. Sub alui păstorie s'a clădit în sat casă parochială, școală și biserică nouă. De când a rămas văduv i-s'a stingherit tot rostul vieții și și-a lăsat orfanii în mare jale. A fost înmormântat Sâmbătă, în 2 Martie, cu mare cinste. *Central University Library Cluj*.

Samoilă Pop, din Berind, era cel mai bătrân preot în jur, om de mare cinste și hărnicie, a răposat după scurte suferințe în vîrstă de 77 ani. Avuse de soție pe sora baronului Pop, care din Berindul acesta a fost răsărit. A fost înmormântat cu frumoasă pompă, lângă bisericuța, din deal, Miercuri în 6 Martie. Amândouă înmormântările le-a săvârșit cu cuvenite cuvântări protopopul Dr. E. Dăianu asistat de preoții din jur: Greg. Leheni, Ioan Mihalca, Luca Stan, Vas. Păpucescu, Ioan Bochiș, Andreiu Felderean, Ioan Galiș, Augustin Pop și Vas. Cosma. În veci pomenirea lor.

Cărți — Reviste — Ziare.

— Nu numai Românii obiectivi și cu simț de dreptate, dar și Ungurii, cari au luat cunoștință despre afacerea Mangra-Bunea, au judecat în favorul d-lui Bunea. Așa gazeta maghiară »Alkotmány«, îndată după apariția cărții d-lui Bunea: Sava Brancovici, a adus în foileton aprecierea cărții acesteia. Ziarul maghiar și-a exprimat bucuria asupra faptului, că și istoriografia română a început a trece de pe căile tradițiilor și a legendelor, pe cele ale adevărului și că se află și la

noi un om ca Dr. Bunea, care fără a cruţa timp şi osteneală, lucră întru desvâlirea adevărului istoric. A făcut apoi cunoscută cartea d-lui Mangra şi răspunsul scris de Dr. Bunea, dând din acest din urmă estrase bogate pentru orientarea cetitorilor săi. În fine şi aci s'a dovedit de nou, că «Alk.» e tot aşa de şovinist ca şi celelalte foi — ziarul anume zice: pagubă, că d-l Bunea iu şi-a scris cartea ungureşte, pentru că opul dsale cuprinde multe date referitoare şi la istoria Maghiarilor. La aceasta ridicolă observare constat numai, că referitor la episcopia catolică din Argeş, istoricul Karácsonyi, prof. la universitate, pe urma cercetărilor lui Dr. Bunea a început a studia chestiunea şi a scris o carte întreagă despre ea. Cine vrea să studieze învaţă şi limbi străine de a sa.

— *Revista Teologică* (nr. 2) apare în aceeaş mărime de broşură, cu un cuprins interesant. Prof. G. Pletosu arată desvoltarea anului bisericesc, Dr. Bălan, redactorul »Revistei« cercetează, limpede şi convingător originea religiuuei; Dr. Ciuhandu vorbeşte călduros despre Apostolie; Gh. Tulbure analizează limpede pastoralele lui Şaguna din anii 1848—9. Protopopul Teculescu, în predica despre trufie aplică în mod isteţ motive istorice româneşti: »sumeţul Baiazet(?) carele adunându-şi oaste multă a dat de ştire în lume, că va zdrobi la pamânt toată creştinătatea şi în drumul lui nu se va oprl până la Roma, în biserica cea mare a sf. Petru, în care vrea să-şi culce calul şi de pe prestolul, de pe masa altarului să-i dea să mănânce ovăs«. Nu tot aşa de norocos e însă oratorul în combaterea necredincioşilor noştri, a căror înşirare pe pag. 66 e greşit făcută din punct de vedere pastoral. Sunt variate şi interesante rubricile: Informaţiuni şi Mişcarea literară, în care se dedică şi bisericei din Cluj câteva cuvinte călduroase şi frăţeşti, pentru cari suntem recunoscători.

Foarte cuminte şi la loc e răspunsul d-lui redactor Dr. Bălan, la adresa celor ce au cârtit asupra »revistei teologice«, procedură neadmisibilă în republica literară. Eată o parte din acest cinstit cuvânt de răspuns, care credem că tot aşa de cinstit va fi şi primit*):

»Simpatica revistă »Lucafărul« (nr.21—24) se năpusteşte dela o înălţime proprie luceferilor, asupra revistei noastre —

*) Ne-am înşelat amar în credinţa noastră; »Lucafărul« din urmă dovedeşte de nou, că trebuie să abzicem de multe ori de iluziile ce ne-am făcut. Foarte regretabil, trebuie deci să amintim poetului iubit o vorbă veche, într'o variantă nouă: *poeta, ne ultra lyram! Redacţia »Răvaşului«.*

nu înțeleg întru apărarea cinstei căror moravuri literare — încă înainte de ce a apărut, deci fără să știe ce voim. Acest prapit exces de zel, precum și forma ușuratică și necuviincioasă în care au ținut să-și îmbrace »cei trei (azi numai doi) directori« ai »Luceafărului« motivele împotrivirii ce ne-o fac, ne-ar dispensa de a le răspunde, — o fac însă totuș de dragul bunei înțelegeri, în nădejdea, că vor reveni asupra licenței poetice, ce și-au permis-o fără destulă premeditare. Căci nu pot crede să țină »cei trei directori« — fie și »cu mintea profană de mireni — la cuminenția și cuviința argumentelor, că: preoțimea n'ar avea lipsă de o revistă teologică, fiind că-i revistă »de specialitate«; că »nu chițibușeriile dogmatice nici escursionile fără sfârșit pe câmpul mlăștinos al cănoanelor... nu corectitudinea în înșirarea chestiunilor dela nu știu care sobor dela Nichea«... nu »contemplația stearpă a pravilelor moarte« »pot clădi temelii moral și intelectual al preoțimei noastre! A fost, pe cum se vede, o inspirație falză, o întrecere în fraze neresgândite și aruncate în goana condeiiului pe un răbduriu petec de hârtie, pentrucă este peste puțină să vorbească cineva (mai ales când vrea să treacă drept fiu iubitor de biserică) din convingere, astfel despre învățăturile credinții și despre legile de organizație ale bisericii noastre, ale acelei mame bune, care precum ne cheazășieste mântuirea în cer, astfel ne-a păstrat în curgerea atâtor veacuri de urgie aici, pe pământ, cu ceea ce suntem, ca popor, ca Români!

»Ci cred, că frații dela »Luceafărul« doresc împreună cu noi să vadă preoțimea noastră ridicată din îngustimea unei vieți dela coarnele plugului, la înălțimea și vrednicia chemării ce o are: de a face în toate privințele educația creștină a unui neam ca al nostru, prea rămas în urma altora. Aceasta o va putea face însă numai acel slugitor al altarului, care însuși va fi o puternică personalitate de preot, pătruns de vecinicul adevăr al învățăturilor ce le propoveduește, pătruns de conștiința vredniciei chemării ce o îndeplinește un preot, în sufletul căruia legea creștinească să fie sălășluită, cu adânci rădăcini, ca un nesfrământat princip de viață, din care să izvoarească toată vorba ce o rostește și toată fapta ce o săvârșește«.

— În »Plugarul Român« din Timișoara un articol bun împotriva ideilor social democratice, de Savu Țințeș, astfel de articole în ținuturile infectate de socialiști, sunt de lipsă.

— În *biblioteca teatrală*, ed. librăriei Ciurcu din Brașov, au eșit următoarele pieze noue: 1) Povestea vorbeii, 1 act 50 fil. 2) Talpa iadului, 2 acte, 40 fil. 3) Păcatele lui Gânju, 3 tablouri, 50 fil. 4) Păcală argat, comedie în 2 tabl. 40 fil.

5) Pe urma beţiei, 2 acte, 40 fil. Toate sunt scrise de N. Rădulescu-Niger şi sunt tipărite frumos.

„Răvaşul“ Clujului.

— Concertul dat în 3 Martie în favorul gimnaziului din Brad a reuşit în toată privinţa foarte bine. Pe lângă succesul moral este şi un venit curat de 1600 cor.

— În 4 Martie a sosit ministrul Apponyi în Cluj şi a asistat ca comisar regesc la promoţia sub *auspiciis regis* a Drului Kuncz Elek. Tinerul doctor a cetit o disertaţie despre scopurile statului, ajungând la concluzia bizară, că scopul statului este: el însuşi, susţinerea şi dezvoltarea sa. Conte Apponyi în vorbirea sa, scurtă, a vorbit mai mult în sus, susţinând că în Ungaria regatul nu e ca în alte ţeri, ci o instituţie naţională. Prin urmare: cei onoraţi de rege iau îndatoriri faţă cu »naţiunea«, pe cari trebuie să le plinească. Luni şi Marţi ministrul a cercetat mai multe şcoli.

— Luni, 4 Martie, s'a început lucrările pentru edificarea noii şcoli române. Aripa, cea cu mulţi stâlpi din curtea casei parohiale, jumătate a fost dărâmată. În zilele acestea se va pune peatră fundamentală a noii şcoli. În urma transformărilor şcoala română e aşezată provizor în localul cancelariei parohiale, care s'a mutat în chilia de alături.

— Sub firma »Cristea şi Radu« s'a deschis în Cluj, str. Jókai nr. 11, în faţa casei parohiale române, un elegant atelier de croitorie modernă pentru Domni. Tinerii măiestri, cari au învăţat în Viena şi au practisat în cele dintâi ateliere din mai multe oraşe mari, se pot recomanda cu toată încrederea.

— Duminecă, în 10 Martie, la 4 oare d. a. se ţine adunarea gen. a reuniunii femeilor »sf. Maria«. — În 16 Martie adunarea »Economului«.

Poşta Redacţiei şi Administraţiei.

Albinus. Tuturor frăţie. *Nob.* A fost sosit prea târziu. Notiţa despre N. mai târziu. Broşura căutată vei primi-o dela noi şi vei putea completa. »Simptomul decadentei« il tratăm altfel. *I. Volb.* »Semnelor vremii« — le vom face rând cât mai curând. Continuă, că sunt multe... *Suceava.* Bine; suntem veseli, Elvirul nostru. *R.-Cristur.* »Babel«-ul d-tale nu-i lipsă să înmulţească confuzia babilonică; e superfluu, de aceea ne lăsăm — de paguba francaturei. (==) Scrierile episcopului Prohászka

le poți avea toate dela ori ce librărie; mai ușor dela libr. soc. »Szt. István társulat« Budapesta. Românește nu s'a tradus complet nici una. *On.* Că e mai aproape Franța, decât Rusia, în toată privința, asta și R. T. o poate ști; de aceea nu-i mai spunem; de va voi, va înțelege dela sine. *Iași.* D. este stud. de pe Câmpie, la ceealaltă întrebare ai ghicit singur răspunsul. Formatul e chestie de gust, care pe noi nu ne preocupă în măsură- așa mare. Ținem mai mult la fond și caracter.

Frumos, curat scrie numai

mașina de scris

„SUN“

de oarece n'are bandă de colorare.

Mașina de scris »Sun« are o scrisoare foarte ceteată (scrisoarea se poate cunoaște limpede chiar și până la ultima literă) și prețul ei e totuși numai 320 cor.

Theil Frigyes

Cluj (Kolozsvár) (7—10)

Representantul fabricii — societate pe acțiuni — de
mașine de scris a lui Frister & Rossmann.

Atelier tipografic instalație cu electricitate

Ori ce soiuri de tipărituri cu gust luate, și cu prețuri foarte moderate, rog comandați spre mulțămire la:

Tipografia „Carmen“ Petru P. Barițiu în Cluj

Ferencz József-ut Nr. 58.

Institutul indigen de asigurare

Fondat la
1868

„Transsylvania“

Fondat la
1868

se recomandă pentru încheierea de
*Asigurări de foc și asupra vieții, de rente, zestre pe cheltuelile
inmormântării etc. în toate combinațiile și cu tarifele cele
mai ieftine.*

Valori asigurate:
105 milioane cor.

Despăgubiri prestate:
7 milioane coroane.

Sfaturi în toate afacerile de asigurare se dau fără nici o cheltuială.

Acusitori buni se caută în condițiuni favorabile.

Agentura generală în Cluj, Emketér 16.

Asigurări se pot face la »Economul« și la Agentura
»Transilvaniei« în Cluj.

Cine suferă de (nevoie)
sgârnciuri și stări ner-
trimite gratis și franco dela

Epilepsie

voase, se ceară broșura
despre Epilepsie, care se
»Privil. Schwanen Apotheke,« Frankfurt
a. Main. 22—52

„THE STANDARD“

fondată în anul 1825.

Efectuește **asigurări pe viață**
pe lângă condițiuni foarte favorabile.

Incasso anual	Avere proprie
Cor.: 34,600.000	Cor.: 274,000.000
Dividende solvite	Despăgubiri de viață
Cor.: 170,000.000	Cor.: 570,000.000

Agentura generală pentru Transilvania:
Cluj. Strada Ferencz-József Nr. 17.

Filiala pentru Ungaria:
Budapesta, Strada Kossuth-Lajos nr. 4
în Palatul Standard. (Casa proprie).

Centrala generală:
Edinburg. (Anglia).

La tipografia

»CARMEN«

în **Cluj**

se află de vânzare

„ROMANA“

(pe note)

de Tunarul.

Prețul unui esempl.

2 cor. 50 fil.

Tipografia „Carmen“ Petru P. Barițiu în Cluj.